

низмов толерантності. Іменно укоренення толерантності повинно здержувати милітаризм, а також привести до гармонічного сосу- ществованню агресії та толерантності. Ідея толерантності – це основа поведінки в індивідуалізованому суспільстві, вона повинна змінити культуру милітаризму в менталітеті не тільки європей- ців, але й представників інших цивілізацій та націй, інакше світ продовжить сотрясати агресії, конфлікти, терористичні акти та війни.

Література

1. Ніцше Ф. Воля до влади / Ф. Ніцше. – М.: Ексмо; Харків: Фоліо, 2003. – 860 с.
2. Осборн Р. Цивілізація. Нова історія Західного світу / Роджер Осборн. – М.: АСТ: АСТ Москва: Хранитель, 2008. – 764 с.
3. Трубецької Н. С. Європа та людство / Н. С. Трубецької. – М.: Директ-Медіа, 2015. – 113 с.
4. Хантінгтон С. Столкновение цивілізацій / С. Хантінгтон. – М.: АСТ, 2003. – 608 с.

Ключові слова: милітаризм, менталітет, культура милітаризму, ні- гілізм, тероризм, фундаменталізм, війна.

Ключовые слова: милітаризм, менталітет, культура милітаризму, нігілізм, тероризм, фундаменталізм, війна.

Key words: militarism, mentality, culture of militarism, nihilism, terrorism, aggression, fundamentalism, war.

Чувакова Ганна Михайлівна

Національний університет “Одеська юридична академія”

доцент кафедри загальної теорії права та держави,

кандидат юридичних наук, доцент

ПРИЧИНИ АНОМАЛЬНОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ефективність перетворень, здійснюваних в нашій країні, які на- правлені на формування, розвиток громадянського суспільства та правової держави, багато в чому залежить не лише від досконалості чинних правових актів, а й від того, наскільки вони правильно та чітко розуміються й реалізуються усіма суб'єктами правових відно-

син. Саме тому проблеми інтерпретації правових норм знаходяться в центрі уваги юридичної науки.

Під «інтерпретацією» (від лат. Interpretatio – посередництво, тлумачення, пояснення) розуміється дія з розкриття змісту чого-небудь, пояснення, витлумачення [1, с. 502]. Цей термін є багатозначним і означає спосіб пізнання різних об'єктів культури чи розуміння різного роду текстів мови (письмових джерел). Саме в останньому сенсі розуміється цей термін, коли мова йде про тлумачення права. Юридична інтерпретація має свою специфіку, що вирізняє її від інших видів інтерпретації, яка обумовлена особливістю об'єкта й предмету тлумачення, особливими цілями, системою способів, що використовуються, наявністю в якості результату тлумачення правових інтерпретаційних актів, що в певних випадках мають обов'язкове значення.

Слушною є думка О. Березовської, котра вважає, що на процес інтерпретації впливають наступні фактори:

1. суб'єктивні фактори: – воля особи-творця правового акту (воля сторін договору, законодавця, суб'єкта правозастосування); – соціально-психологічні особливості, рівень знань, світогляд, моральні якості інтерпретатора; – соціально-психологічні особливості, рівень загальних і спеціально-юридичних знань і навичок, світогляд, моральні якості осіб-реципієнтів, які сприймають результати інтерпретації;

2. об'єктивні фактори: – історія виникнення, розвитку правового акту; – соціально-політична обстановка формування й розвитку правового акту; – соціально-політична ситуація в період здійснення тлумачення й сприйняття результатів тлумачення; – наявність зв'язку між елементами різних соціальних систем; – особливості знакових символів, за допомогою яких «кодується» зміст і розуміння правових явищ; – особливості способів передачі результатів тлумачення (можливі різні відхилення у сприйнятті, конструюванні висловлювання, які знайдуть своє відображення в результатах тлумачення);

3. спеціально-юридичні фактори: – особливості праворозуміння; – перевага у юридичній науці відповідного суспільства тих чи інших поглядів, теорій, юридичної доктрини; – особливості

юридичної практики; – рівень розвитку правової дійсності: правосвідомості, правових інститутів, юридичної техніки тощо; – легітимність права [2, с. 34].

Зазначені фактори, а також недотримання технології та відступлення від правил тлумачення є причинами появи аномалій інтерпретаційної діяльності.

Наприклад, Я. Колоков, аналізуючи типові аномалії офіційного тлумачення норм права, зазначає, що вони є збірним поняттям, яке охоплює собою всі реально існуючі вади змісту, форми, процесу і результату цього різновиду інтерпретації. Науковець поділяє позицію вчених про ненавмисний характер помилкової правової діяльності і про сумлінну оману її суб'єктів. Об'єктивна сторона помилкового тлумачення норм права, на його думку, складається в негативному і шкідливому відхиленні від суті і цілей інтерпретації, спотворенні або приховуванні сенсу норми права, що тлумачиться, створення організаційно-управлінських перешкод для її правильної реалізації. Суб'єктивна сторона помилкового тлумачення норм права – сумлінна омана або необережність, недбалість інтерпретатора, які призвели до порушення принципів законодавства, заподіяли шкоду, знизили якість і ефективність реалізації права, підірвали авторитет законодавця [3, с. 29].

Існує і така думка про правоінтерпретаційні помилки – це виникає в процесі юридичної інтерпретації відхилення від правил тлумачення, що породжує юридичний результат, який суперечить критеріям істинності тлумачення та призводить до негативних соціальних наслідків. Інтерпретаційні помилки можуть виникати внаслідок дій або бездіяльності інтерпретатора, завдають певної шкоди, що робить їх схожими на правопорушення. Однак, помилка в тлумаченні не має ознак протиправності, вини, так як у інтерпретатора відсутня можливість вибору між дотриманням нормативно закріпленого правила тлумачення і його порушенням. Крім того, правопорушення є складним юридичним фактом. В зв'язку з цим інтерпретаційні помилки, які містяться в актах тлумачення норм права, не можуть бути визнані правопорушеннями. Оскільки тлумачення часто являється стадією

правозастосування, то недоліки в тлумаченні можуть породжувати правозастосовні помилки. Водночас якщо правоінтерпретаційна помилка буде усунена до закінчення правозастосування, цьому негативному наслідку можна запобігти [4, с. 110–118].

Таким чином, можемо визначити загальне поняття аномалії інтерпретаційної діяльності – як негативний, без ознак протиправності, результат відступлення від інтерпретаційної техніки, правил і канонів тлумачення, котрий суперечить критеріям істинності тлумачення і приводить до шкідливо невірного уявлення про зміст і смисл об'єкта та предмета тлумачення, спотворює волю законодавця, ускладнює їх реалізацію та досягнення суспільно корисного результату.

Шкідливість цього юридичного явища полягає в тому, що воно тягне за собою настання інших негативних наслідків. Невірне уявлення про зміст правової норми може привести до помилкової поведінки суб'єктів правозастосування та правореалізації взагалі, стати причиною відсутності бажаного результату дії такої норми, що створить уяву про її неефективність. За логічним ланцюжком наслідки можуть сягнути аж до розвитку правового нігілізму й негативних соціальних, економічних, політичних та інших змін.

Серед причин, що викликають таке явище як аномалії інтерпретації у праві, називають порушення логічних, граматичних та інших правил юридичної техніки, недостатнє врахування соціальних й юридичних закономірностей, що діють в різних сферах суспільних відносин, вихід за межі компетенції суб'єктом тлумачення, порушення принципу системності, неадекватне уявлення про об'єкт тлумачення, яке не відображає всіх його сутнісних ознак, що мають значення для наступного прийняття рішення й досягнення мети тлумачення тощо. Наприклад, Д. Александров, досліджуючи інтерпретаційні ризики в юридичній діяльності, відмічає, що в рамках ризику неправильної, помилкової інтерпретації існують два різновиди, обумовлені характером негативної вірогідності: – ризик невірного уявлення смислу правових приписів, що інтерпретуються, який виникає в процесі їх тлумачення; – ризик неправильного роз'яснення, що виражається у вірному осмисленні правового припису, але неадекватному

його роз'ясненні, що може бути пов'язане з неправильним вибором понятійно-термінологічних форм рішення. Крім того, на думку цього автора, інтерпретаційні ризики є сукупністю суб'єктивно-об'єктивних факторів, таких як: термінологічна неадекватність, семантична невизначеність, дефект текстуального вираження правової норми, наявність оціночних понять, колізій, прогалин, а також індивідуальні особливості суб'єктів тлумачення (рівень правосвідомості – правові знання, наявність деформації правосвідомості, професійний досвід, правові установки і готовість особистості до активної правомірної поведінки, інші особистісні) [5, с. 26].

Аномалії правоінтерпретаційної діяльності можуть виникати на будь-якій з її стадій, залежати від об'єкту і предмету тлумачення та характеру порушення того способу тлумачення, який використовується.

В залежності від цього, аномалії інтерпретаційної діяльності можна класифікувати за такими критеріями, як: аномалії при визначенні об'єкту і предмету тлумачення; аномалії при здійсненні способів тлумачення; аномалії обсягу тлумачення; аномалії результатів тлумачення.

Така класифікація носить умовний характер і може включати також й інші критерії виділення інтерпретаційних аномалій.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов. на CD) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с. (С. 502)
2. Березовская Е.В. Правотолкование и индивидуальное правовое регулирование: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Специальность 12.00.01. – теория и история права и государства; история учений о праве и государстве // Казанский государственный университет. Казань. 2005. 34 с.)
3. Колоков Я.Н. Аутентическое официальное толкование норм права: теория, практика, техника: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Специальность: 12.00.01 – теория и история права и государства; история учений о праве и государстве // Курская академия государственной и муниципальной службы. Нижний Новгород. 2011. 36 с. (С. 29)
4. Пишина С.Г. Понятие интерпретационной ошибки // Проблемы юридической науки и практики в исследованиях адъюнктов и соискателей: сборник научных трудов. – Нижний Новгород, 1999. – Вып. 5. – Ч. 2. – С. 110–118.

5. Александров Д.В. Интерпретационный риск в юридической деятельности и правореализующей практике: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Специальность 12.00.01 – Теория и история права и государства; История учений о праве и государстве //Владимир. 2007. 26 с.

Ключові слова: інтерпретаційна діяльність, помилки інтерпретаційної діяльності, аномалії інтерпретаційної діяльності, тлумачення права.

Ключевые слова: интерпретационная деятельность, ошибки интерпретационной деятельности, аномалии интерпретационной деятельности, толкование права.

Key words: interpretation activity, errors of interpretation activity, anomalies of interpretation activity, interpretation of law.

Кравченко Сергій Петрович

Національний університет «Одеська юридична академія»

доцент кафедри загальної теорії права та держави,

кандидат юридичних наук, доцент

ЯКІСНІ КРИТЕРІЇ ПРАВНИЧИХ ТЕКСТІВ

На сучасному етапі розвитку державності, коли Україна спрямовує свій поступ до Європи та світового співтовариства, постає нагальна проблема зміни не тільки у правотворчій і правозастосувальній діяльності, але і спрямованості сучасних наукових досліджень у сфері права та подальшого вираження результатів цих досліджень при викладанні правових дисциплін. Вплив технологій комунікації на правові реалії відіграє істотну роль у формуванні правової свідомості та правової культури сучасного юриста. Для юриста мова є первинним інструментом його професійної діяльності. Юрист не тільки формує та висловлює свої ідеї, погляди, концепції за допомогою мови, але і сприймає правову реальність саме через мовну комунікацію, формуючи та розвиваючи навички правового мислення. Ось чому ясність і точність юридичних формулювань, їх якісне мовне втілення, правильне й одноманітне вживання правової термінології певним чином визначають саму ефективність юрисдикційної діяльності.